

Les ordinacions de Cornudella de Montsant al segle XVIII

EZEQUIEL GORT JUANPERE

Els municipis de l'Antic Règim, des dels temps medievals, es regien per uns codis normatius propis de dret consuetudinari, és a dir, basats en el costum.

Aquests codis eren redactats pel Consell de la vila i normalment s'anaven fent a mesura que calia regular els diversos aspectes de la vida quotidiana per mitjà de noves disposicions. D'aquí l'interès que avui tenen aquest tipus de textos per al coneixement del passat, ja que ens permeten saber no només les ordinacions que regien els pobles, sinó també molts aspectes concrets de la vida diària —i fins del paisatge urbà i rural— que ens poden ajudar a comprendre millor com vivien els nostres avantpassats.

De vegades, aquests textos, com és el cas present, no van ser redactats en un període més o menys llarg de temps, sinó que ho van ser fet tot d'una. No és, però, que fos una redacció bastida totalment de nova planta, sinó més bé al contrari, perquè normalment en aquests casos es tractava d'un recull de la normativa ja més o menys consagrada pel costum i que en un determinat moment calia presentar novament a la senyoria per a la seva aprovació o ratificació, o bé es tractava de reculls del dret vigent per a ús de la pròpia vila.

Les ordinacions de Cornudella que presentem van ser redactades el 1761 per tal que fossin aprovades per la senyoria —el comte de Prades— i restessin en vigor. La causa d'aquesta tardana aprovació respon al fet que Cornudella aleshores no disposava d'ordinacions vigents, perquè les que tenia anteriorment ja feia molts anys que s'havien perdut, segons es comenta al preàmbul del mateix text, i tal com l'Ajuntament ja ho reconeixia el 1747: «Que molt bé saben haver-se perdut en anys atrás les ordinacions que la present vila tenia aprobadas».¹

En no haver-se conservat les actes municipals de la vila corresponents als anys 1713-1745, no es pot saber en quin moment, ni per quina causa, s'havien «perdut» les antigues ordinacions. És possible pensar que podria ser una conseqüència més de la repressió borbònica d'aquests anys. Potser és que van ser suprimides per la senyoria tant a Cornudella com a altres llocs del comtat de Prades, ja que el 10 de juliol de 1730 el comte va dictar una ordre en què disposava que els seus pobles podien fer ordinacions, les quals se li havien de presentar per a la seva aprovació, segons es diu al preàmbul esmentat.

Les noves ordinacions de Cornudella van ser aprovades pel batlle general del comtat el 18 de novembre de 1761 i poc després, el 6 de desembre del mateix any, van ser confirmades pel comte.

El nou text legal era format per cent ordinacions, les quals cobrien el regiment en els més variats aspectes de la vida quotidiana, començant pel mercat, al qual se li dedicaven divuit ordinacions. Després hi havia les ordinacions —dotze— referides a l'arrendament de les botigues de la vila. Seguien les «Ordinacions sobre la particular política dins la vila», dinou ordinacions que venien a codificar alguns aspectes de

¹ Arxiu Municipal de Cornudella, *Llibre de les Determinacions, 1746-1845*, f. 4v.

polícia urbana, com la neteja dels carrers, els jocs —prohibits o no—, el tractament dels fems, el bestiar menor, i altres, com ara una prohibició de fumar per la plaça i els carrers els dies de festa major i els dies de processó. Les aigües també tenien un capítol específic, amb quinze ordinacions. Tot seguit era regulat el bestiar, amb divuit ordinacions, i es preveia la defensa de les persones i els seus béns davant l'acció dels rapinyaires, amb onze ordinacions. Finalment, es regulava l'ús dels camins, amb set ordinacions.

L'original del text que transcriu a continuació es conserva a l'Arxiu Municipal de Cornudella, en un volum en foli i cobertes de pergamí, amb trenta-sis pàgines escrites, rere les quals hom afegí un privilegi sobre el juí de prohoms al comtat de Prades.

Pel que fa a les còpies, només se'n conserven dues de modernes a l'Arxiu Parroquial de Cornudella. La primera, manuscrita, va ser feta el 1917 pel rector Càndid Llaberia. La segona còpia, mecanoscrita, va ser feta cap a 1974 per Miquel Martorell i es inclosa a l'apèndix d'un recull de textos de mossèn Josep M. Franquet.

La present versió s'ha fet a partir del text original de 1761. Els criteris de transcripció que he emprat es concreten en la normalització de la puntuació, l'accentuació i l'ús de les majúscules i minúscules i el respecte de l'ortografia. Pel que fa a les paraules abreujades en general s'han desenvolupat, a excepció de les més freqüents, perquè no presenten cap problema de lectura.

Pel que fa al privilegi sobre el juí de prohoms, aprovat pel comte de Prades el 1759, també l'he transcrit aquí després de les Ordinacions, ja que el seu contingut també és important per conèixer l'antic sistema normatiu i judicial a la vila i, en aquest cas, del conjunt del comtat. El text, tot i la data tardana, remet a uns privilegis dels primers comtes de Prades, els comtes Ramon Berenguer i Pere. Aquest cop, però, la transcripció no s'ha fet a partir del text original, sinó seguint la versió de 1917.

Ordinacions de la vila de Cornudella que per lo bon govern y bé públich de sos moradors ha format lo Ajuntament de ella; y per sa validitat aprobadas eo decretadas per lo excel· lentíssim señor duch de Cardona, compte de Prades, y señor de dita vila, són fetas al thenor següent en lo any 1761.

Magnífichs senyors batlle general y assessor ordinari del comptat de Prades.

Los regidors actuals y síndich procurador de la vila de Cornudella, altra de las del comptat de Prades, devant V^{ms}. compareixen y en lo millor modo que en dret tinga lloch, diuen y exposan: Que despues de haver pres los més segurs consells, e informes, han arreglat las antecedents ordinacions, que presentan a V^{ms}. per no haver ningunas en dita vila temps ha, per lo bon govern, y bé públich de sos moradors. Y com per a tenir la deguda observància, deuen ser aprobadas per V^{ms}., conforme mana Sa Excel· lència nostre baró y senyor en son privilegi concedit a totas las vilas y llochs de dit comptat en 10 de juliol del any 1730, no poden los suplicants faltar a esta obligació; així que consideran ser ditas ordinacions molt justas y arregladas a dret, y haver necessitat de posar-se en execució:

Per lo que suplican a V^{ms}. que incertadas ditas Ordinacions, se servescan examinar-las y después interposar la sua aprobació, fent per a est fi y efecte les provisions oportunas segons dret y estil, etc.

Joseph Franquet, batlle.

Joseph Serres y Lladó, regidor decano; Per Joseph Pelliser y Aragonès, Joan Baptista Franquet; Marian Vallverdú, regidó; Josep Revull y Pallicer, regidó; Francesc Domingo y Martí, regidó; Joseph Compte y Argany, síndich procurador general.

Cornudella, 16 de novembre de 1761.

Admesa y incertense y vistas se provehiràsegons estyl.

De Miró, assessor

Lo magnífich Pere Boquer, batlle general del comptat de Prades per lo Excel· lentíssim Senyor, etc.

Vista la petició dels regidors y síndich procurador. de la vila de Cornudella, altre de las del comptat de Prades, ab la que exposan sian aprobadas las ordinacions que presentan per lo bon regimen de dita vila y son terme, segons exprés privilegi concedit per S. Exª. mi senyor a totas las vilas y llochs del dit comptat, de formar ordinacions ab aprobació del batlle general, precehint consell de son ordinari assessor, vistas las insertadas ordinacions, las que atentament miradas y examinadas se consideran útils y necessàrias al bon govern de dita vila y son terme sens que perjudiquian en cosa alguna las regalías de S. Exª. Per quals motius, usant de la facultat se me concedeix de consell del Dr. D. Pau de Miró, assessor ordinari de tot lo comptat de Prades, proveheix que deu aprobar, com en virtut del present aproba, las mencionadas ordinacions de la vila de Cornudella y son terme, declarant y entenent no deuen, ni poden posar-se aquellas en execució y observància que primerament no sian confirmadas y decretadas per lo Exm. Sr. duch de Medinaceli, compte de Prades, ab est nom Sr. jurisdiccional y territorial de dita vila y son terme. Cornudella, novembre, 18 de 1761.

Pere Boqué, batlle general. Vist Pau de Miró, assessor

Ordinacions sobre mercaders, mercaderias y mercat

1. Primerament: ordena y mana dit Ajuntament que qualsevol persona o mercader que comprarà avellana, o qualsevol altre gènere de mercaderia per medi dels corredors o arrendataris del pes, y vinguts de rebre-la, los compradors no la trobaran bona y rebedora y no se'ls entregará en lo temps senyalat en la compra, no estarà obligat lo comprador a esta, ans bé estarà obligat lo venedor als danys y gastos haurà ocasionat ab dita venda al comprador; y havent-se aquells de estimar per dos estimadors elegits per lo Comú de esta vila, o bé per los mateixos corredors al que se haurà de estar, sens guardar estrèpit ni figura de judici.

2. Que tots los mercaders que tindran compra qualsevol espècie de mercaderias per mans de corredors (los quals tinguan obligació de abonar dita mercaderia) la hajen de rebre lo dia de Sant Andreu, passat lo qual quedaran dits corredors exonerats de abonar-la, corrent tot a risch y per compte dels mercaders compradors.

3. Que sempre y quant los corredors denunciaren la mercaderia als mercaders que la hauran compra, y estos no la rebran dins aquell temps que hauran promés rebre-la, los corredors, de aquell dia en havant, pujan executar-los per tots aquells gastos que ocasionaran tant als venedors com als corredors, tenint estos de salari cada hu per dita instància, deu sous, dels quals tindrà lo ters S. Exª. y los dos los referits corredors.....10 s.

4. Que qualsevol persona que adelantarà diners per avellanas dèguia pagar-las al preu obrirà lo Magnífich. Ajuntament de dita vila, y en cas de contrafacció, caurà en la pena de vint sous, essent lo ters per S. Exª. y lo restant per los mostasafs.....20 s.

5. Que ninguna persona se atrevèsquia el pesar algun gènere de mercaderias que deuran servir per a mercaders forasters, ab balanças, canastrons, ni romanas que no sian pesadas primerament per los corredors, o arrendataris, baix pena de vint sous per cada vegada, essent lo ters per S. Exª. y los dos tersos per los corredors.....20 s.

6. Que qualsevol persona que vendrà així: s ametlla, com avellana, haurà de pagar als arrendataris dos diners per lliura del valor de dita mercaderia venuda, los que deurà pagar lo comprador foraster en pena de deu sous, servint com se expressa en la ordinació antecedent.....10 s.

7. Que ninguna persona se atrevèsquia a véndrer ametlla y avellana, ab clafolla, ni gra de ditas fruytas, que no sie pesat primerament ab lo pes dit del rey, o bé mesuradas ab la mesura de la vila, baix pena per cada vegada de vint sous, donant lo ters a S. Exª. y lo restant als corredors eo arrendataris.....20 s.

8. Que qualsevol foraster que pesarà per aver comprat o venut qualsevol gènere de mercaderia de aquella que se acostuma pesar al pes dit del rey, dèguia pagar dos diners per lliura del valor de dita mercaderia als corredors o arrendataris del pes, en pena per cada vegada que contravindrà en açò, de vint sous, essent lo un ters per S. Exª. y los restants dos tersos per los mateixos corredors eo arrendataris.....20 s.

9. Que ninguna persona se atrevèsquia a entrar avellana y ametlla dins la present vila, sinó tant solament los que tindran possessions o parts de heretat en altres termes, los fruyts de las quals heretats podran entrar dins esta vila sens contradicció alguna, y

qui contravindrà en açò, caurà en la pena de cinquanta-nou sous, essent lo ters per S. Exª. y los dos per los senyors regidors.....59 s.

10. Que ninguna persona se atrevèsquia a entrar, o fer entrar, vi, verema, o altre semblant fruyta, dins la present vila, de termes estrangers, a excepció de aquells que per son compte cultivan, o fan cultivar, heretats en dits termes, com són los de Ciurana, Arbolí, etc., que estos podran a son arbitre disposar de dits fruyts, baix pena de cinquanta-nou sous, donant lo ters a S. Exª. y lo restant als senyors regidors.....59 s.

11. Que los individuos de la present vila y son terme pugan fadigar, o aturar-se per lo mateix preu (essent, emperò, per son ús tan solament), totas aquellas mercaderias que los estrangers tindran compradas dins la present vila en lo cas, tan solament, que de ditas mercaderias no ni haje en altra part, y que lo preu no sia encara pagat; y en cas que lo estranger se opòsia a dita lley, portant-se'n la mercaderia comprada, cayga en la pena de deu sous, lo ters per S. Exª. y los restants dos tersos per los mostasafs, essent obligats, a més de açò, a retornar-la per lo preu ne haurà pagat. De dita lley se exeptuan los dias de mercat, en los quals no hi ha de aver fadiga per ningun cas.....10 s.

12. Que ninguna persona se atrevèsquia a véndrer en los dias de mercat, ni tampoch en los demás dias de la semana, ningun gènere de pesca, hortalissa, ni altra mercaderia que se hage de pesar, sens demanar primerament y tenir pesos fets o comprovats per los mostasafs y així mateix mesuras, si serà menester, donant-los per ço dos diners per pes y quatre per mesura. Ni tampoch que puga véndrer en ningun dia de la semana sens tenir lo permís dels mateixos mostasafs, però en los dias de mercat, per ser molta la concurrència de la gent, no serà necessari demanar dita llicència per a véndrer pública ni privadament; y qui contrafarà pagarà deu sous de pena, lo ters per S. Exª. y los restants dos tersos als mostasafs.....10 s.

13. Que ningú puga mesurar ninguna espècie de grans, llegums, fruytas y demás mercaderia se acostuma mesurar, sinó que sia ab mesuras refinadas per los mostasafs, o ab aquellas que té lo Comú de la present vila, entregadas al arrendatari del mercat, al qui deurà acudir; ni tampoch puga mesurar ab ninguna mesura en los dias de mercat antes de tocar las deu horas de la matinada, baix pena de deu sous per cada vegada, lo ters per S. Exª. y lo demás per lo arrendatari del mercat.....10 s.

14. Que qualsevol foraster que comprarà o vendrà tot gènere de grans que se mesuran, dega pagar sempre quatre diners per quartera al arrendatari del mercat (però no deuran pagar ningun dret, per ser franchs de mesura los domiciliats en la present vila y son terme) en pena de cinquanta-nou sous, essent lo ters per S. Exª. y los dos restants per qui collectorà en lo mercat.....59 s.

15. Que ningú, natural y domiciliat en la present vila, puga comprar major número de quarteras de blat, ordi, ni altra espècie de gra, del que haurà menester per lo abast o gasto de sa pròpia casa, antes de haver tocat las dos horas de la tarde, ni valer-se per açò de contractar antes ocultament ab los venedors, baix pena, per cada vegada, de cinquanta-nou sous, essent lo ters per S. Exª. y los dos tersos restants per lo collector del mercat y per lo acusador, parts iguals.....59 s.

16. Que qualsevol que aportarà a véndrer al mercat, y fora de ell, qualsevol espècies de grans, y la mostra de ditas espècies de grans, no correspondrà al demás que restarà concert, pagarà de pena, per cada vegada, cinquanta-nou sous, lo ters per S. Exª. y los dos restants per lo qui collectarà lo mercat y per lo acusador.....59 s.

17. Que ningú, ja sia revenedor, com altre, que venga mercaderia a pes y mesura, puga tenir pesos ni mesuras falsas, baix pena, per cada vegada y per cada pes o mesura falsa se'ls trobarà sinch sous, essent a més de açò de la obligació de dits venedors lo portar de sis en sis mesos a refinar los pesos y mesuras als mostasafs, baix la mateixa pena de sinch sous en cas de omissió, aplicadora la tercera part de ditas penas a S. Exª. y lo restant als mostasafs.....5 s.

18. Que sempre y quant se trobarà alguna pesada falsa de tot allò que se acostuma véndrer a pes, o alguna falta en lo que acostuma véndrer ab medida y mesura, tindrà lo venedor perdut allò en què se enconrarà la falta, y deurà refer al comprador tot lo que haje faltat en lo pes, mida y mesura; y a més de açò, incorrerà també lo venedor en la pena de deu sous per cada vegada que faltará donant lo ters de la pena a S. Exª. y los altres dos tersos als mostasafs.....10 s.

Ordinacions sobre arrendaments y arrendataris

19. Que lo flequer tinguia obligació de anar a comprar lo blat bo y rebedor una jornada lluny per la major comoditat del preu y dèguia portar prompta fe del lloch a hont lo haurà comprat; y així mateix deurà denunciar al mostasaf lo preu li costará cada cortera, totas las vegadas que introduesqui blat en la present vila per lo consum de la fleca; y fent lo contrari, dèguia pagar de pena sinch sous per quiscuna vegada, essent lo ters per S. Exª. y los dos tersos per los mostasafs.....5 s.

20. Que lo flequer tinguia obligació de anar a demanar y péndrer pesos als mostasafs segons lo preu li haurà costat lo blat, com també que no puga estar sens pa bo y rebedor, de manera que si los mostasafs trobaran a dit flequer sens pa, y que tenint-ne li fàtia lo degut pes, o que no sia bo y rebedor, caurà en la pena de deu sous per cada vegada se trobarà ab qualsevol de ditas faltas, essent a més de açò lo pa perdut; de qual pena se aplicarà lo ters a favor de S. Exª. y los dos restants a favor dels mostasafs.....10 s.

Però lo dit pa se enconrarà ab ditas faltas se deurà repartir als pobres, en aquells que los mostasafs compendran més necessitat.

21. Que lo tender tinga obligació de tenir totas aquellas cosas que són tocants a la revenderia y que constaran ab la tabba de semblant arrendament, y que la mercaderia deurà ser bona y rebedora, y que dega anar a buscar los pesos en casa lo mostasaf, y per cada hora que li faltará alguna cosa de las tocants a dita revenderia, com y també sempre que la mercaderia no sia bona y rebedora, caurà en la pena de deu sous, essent a més de açò, en lo segon cas, perduda la mercaderia y entregada a pobres; y la dita pena se aplicarà a saber, lo ters en benefici de S. Exª. y los dos tersos per los mostasafs.....10 s.

22. Que lo tener dega anar a comprar lo oli una jornada lluny, havent de ésser dit oli bo y rebedor, y així mateix deurà portar certificat del lloch a hont lo aurà comprat, y del preu li haurà costat; y per cada hora que li faltará oli en la tena y sempre y quant lo dit oli no sia bo y rebedor, caurà en la pena de sinch sous; perdent a més de dita pena, lo dit oli, que se donará a pobres, y la pena serà lo ters per S. Exª. y los dos tersos pe los mostasafs.....5 s.

23. Que lo nevater dèguia tenir neu o gel a qualsevol hora, y véndrer-la a qualsevol li'n demanarà y per cada hora que li faltará neu o gel caurà en la pena de sinch sous, essent lo ters per S. Exª. y los dos tersos per los mostasafs.....5 s.

24. Que lo tallador de la carn, o taller, no puga matar de nit, ni inflar lo bestiar ab la boca, ni tenir carn mortuï na, ni tampoc estar fent son ofici de tallar sens devantal, y que

a qualsevol hora que se li demània carn, dèguia véndrer-la, y en lo cas que se li tròbia alguna pesada falsa, dèguia pagar la pena que avall se dirà y duplicada en cas que replíquia, havent de tenir sempre carn de moltó y en cas de fer lo contrari ha de pagar la pena, a saber, de sinch sous per cada vegada que se li trobarà falta de pes en la pesada, y de vint sous per cada vegada que se li trobarà en la pesada, carn mortuï na, quedant esta enterament perduda, de la qual pena lo ters serà per S. Exª. y los dos tersos per los mostasafs.....5 s. y 20 s.

25. Que ningú puga pèndrer peix dels còvens dels pescaters, ni estos véndrer-lo ni pesar-lo, antes de haver donat los preus y pesos los mostasafs; y així mateix que no se puga pesar fora del puesto a hont se vendrà en pena de deu sous, y en cas de encontrar alguna pesada falsa al pescater, dèguia pagar per cada una sinch sous de pena y la pesada perduda, essent lo ters de ditas penas per S. Exª. y los dos restants per los mostasafs.....10 s. y 5 s.

26. Que lo hostaler dèguia admètrer en sa casa a qualsevol persona pagant, y que no puga mantenir jochs de cartas, daus, ni altres a estos semblants, y així mateix, que dèguia tenir palla y lo demás necessari y pertanyent a la hostaleria, o hostel, y fent lo contrari pàguia sinch sous de pena per cada vegada, essent lo ters per S. Exª. y los dos restants tersos pels mustasafs.....5 s.

27. Que lo forner tinga obligació de tenir lo clapé de llenya plé y dos colgadas, o fornadas, avansadas, tenint al mateix temps lo forn bo y rebedor a la hora acostumada; y fent lo contrari, cayga en la pena de vint sous per cada vegada, essent lo ters per S. Exª. y los restants dos tersos per los mostasafs.....20 s.

28. Que lo taverner tinguia obligació de tenir sempre vi vermell, y que este, y las altras espècias de vi que vènguia, sia bo y rebedor, de manera que no sia gens agre ni al baix de la bóta, y contravenint en açò, cayga en la pena de sinch sous per cada vegada, essent lo ters per S. Exª. y los dos tersos per los mostasafs que faran la averiguació.....5 s.

29. Que los farrers que vuy habitan y per temps habitaran en la present vila, tingan obligació de pagar y satisfer los censos que tots anys lo Comú de dita vila correspon al Exm. Sr. compte de Prades, per rahó de ditas ferreries; quals censos són de una quartera de blat y ordi, tot bo y rebedor; quedant lo dret a S. Exª. de instar lo cobro de dits censos al Comú de dita present vila.

30. Que lo arrendatari dels molins que la present vila té construï ts en las riberas de Ciurana, dega fer contínua residència en dits molins; y en cas de fer lo contrari, sia facultatiu a qualsevol individu de dita vila anar a mòdrer a hont vulga, sens incórrer en pena alguna, encara que estiga previnguda en la tabba de dit arrendament; com també en temps de esterelitat de aygua, si dins vint-y-quatre horas no pot mòdrer. Y si lo moliner esgarra la farina, dega refer lo dany al duenyo de ella, conforme diran dos experts en lo art. Però si dit duenyo vol, deuràlo moliner quedar-se la farina y pagar-li lo blat.

Ordinacions sobre la particular política de dins la vila

31. Que qualsevol que anirà al forn per a còurer lo pa, prènguia lo lloch que tinguia menester y permetràla major o menor pressa, sens que puga guardar-lo per altre, y així mateix, que dèguia cada dona enfornar son pa segons sa tanda, y si per renyinas la una llansaràlo pa a la altra, a més de haver-li de pagar lo pa, o donar-li'n altre tant, caurà en la pena de sinch sous per cada vegada, essent lo ters de dita per S. Exª. y los altres dos tersos per los mostasafs.....5 s.

32. Que tothom dèguia tenir los carrers y conductos de las ayguas empedrats y nets de fanch en sos respective endrets, baix pena de sinch sous per cada vegada que se faltará al predit, aplicadera lo un ters a S. Exª. y los dos tersos als mostasafs. Y així mateix, aquell que per no tenir bastant lloch dins de casa aurà de premsar al carrer, dega tenir llum a la premsa de nit, fins a las deu horas, en pena de vint sous, lo ters per S. Exª. y lo restant als mostasafs.....5 s.....20 s.

33. Que ningú puga fer pedregals, amontonar terra, fems, ni fusta per plassas, carrers, ni en lo rededor de la vila, menos en la ocasió que algun particular fàcia obras en sa casa, en lo cual cas li serà permès, mentres las obras dúrian, fer dits pedregals, amontonar terra y demés, posant una cosa y altra arrimada a la paret, perquè quèdia franch lo trànsit del carrer, y qui contravindrà en açò, caurà en la pena de deu sous per cada vegada que contrafarà lo referit, aplicadera la tercera part en benefici de S. Exª. y las dos terceras parts als mostasafs.....10 s.

34. Que ninguna dona se atrevèsquia a entrar al forn filant, o espiant, així s llana com estam, cànem, ni lli, en pena de sinch sous per cada vegada, essent lo ters per S. Exª. y los dos tersos per los mostasafs.....5 s.

35. Que ningú dèixia anar gallinas ni altra espècie de afaram, per plassas ni carrers, en pena de sinch sous per cada vegada, essent lo ters per S. Exª. y lo restant per los mostasafs.....5 s.

36. Que ningú se atrevèsquia a jugar al pertxe del hospital, ni en altre qualsevol lloch sagrat, ninguna espècie de joch, en pena de sinch sous, y així mateix, caurà en la dita pena qualsevol que tirarà pedradas a las parets de la iglésia y campanars, essent lo ters per S. Exª. y lo restant per los mostasafs.....5 s.

37. Que ningú puga tràurer ni regirar los fems, ni altra cosa corrupuda, des de el dia quinze de abril fins al primer de juliol de tots anys, per fer-se en dit temps la cria dels cuchs de la seda, y en cas de fer-se lo contrari, caurà en la pena de vint sous per cada vegada, donant lo ters a S. Exª. y los dos tersos als mostasafs.....20 s.

38. Que ningú puga picar guix dintre la present vila, ni dintre las casas, sinó que sia distant de la vila trenta passas, y així mateix, que no puga còurer forns de guix dintre lo clos de la mateixa vila, si que en tot cas deu ser distant de dit clos cinquanta passas, baix pena de deu sous en cas de contravenció, essent lo ters per S. Exª. y los dos tersos per los mostasafs.....10 s.

39. Que ningú puga jugar en algun joch prohibit ya per ordes reals, així dins la present vila com dintre lo terme de ella, baix la pena per cada vegada de cinquanta y nou sous, a més de las imposadas penas, en ditas ordes reals; y caurà en las penas lo propi dueny de la casa, o aquell que, habitant-la, permetrà tal joch, y així mateix, los diners que se trobaran en lo lloch a hont se jugarà seran enterament perduts, los que deuran ser aplicats en obras pias a coneguda dels mostasafs, dels quals seran los dos tersos de la dita pena de 59 s. y la altra tercera part per S. Ex^a59 s.

40. Que ningú puga jugar a espècie de jch algun, encara que sia lícit o no sia prohibit per ordes reals, en carrers, plassas, tavernas, tendas, hostals y altres casas públicas mentres se celebraran los divinos oficis y se dirà lo rosari per la vila, en pena de deu sous per cada vegada, la qual també deurà pagar aquell que permetrà en la casa lo joch, donant lo ters de tal pena a S. Exª. y las altres dos parts restants als mostasafs.....10 s.

41. Que ningú puga bargar ni pentinar cànem, ni llinet, dins lo clos de la present vila, sinó que sia dintre de casa, o corral, baix pena de deu sous, per cada vegada, aplicadera la tercera part per S. Exª. y lo restant als mostasafs.....10 s.

42. Que ningú pugua anar fumant tabaco per las plassas y carrers en los dias de las festas majors, ni en los dias de professons públicas, per los paratjes a hont estas acostuman passar, en pena per cada vegada de deu sous, de la qual lo ters deu ser per S. Exª. y lo restant per los mostasafs.....10 s.

43. Que ningú pugua deixar anar los tossinos solters y sens cadena per dintre la present vila, en pena per cada vegada y per cada cap, de deu sous, lo ters per S. Exª. y lo restant per los mostasafs.....10 s.

Als quals, baix la mateixa pena, deurà avisar aquell que matarà algun tocino masell perquè fàcian lo que sia de dret.

44. Que ningú dèixie entrar afarams, ço és, gallinas y altres, en sembrats, casas, o lloch de altre a qui pugan danyar, baix pena per cada cap y per cada vegada, de un sou en benefici de la persona que rebrà lo dany.....1 s.

45. Que qualsevol que entrarà o farà entrar, animals en lo antich pla de la iglésia, o sementiri, y qui se orinarà en las parets de dita iglésia, pàguia la pena de deu sous per cap, aplicant-se en obs de aquell a qui de dret civil o canònich tocarà.....10 s.

46. Que ningú pugua estèndrer bugadas en lo sementiri o fossar, saltar sas murallas, fer erba y jugar en ell, baix pena de deu sous per cada vegada, servint esta a obs de aquell que de dret civil o canònich tocarà.....10 s.

47. Que ningú pugua fer ninguna extracció per la vila y terme, ni fer córrer joyas, ni que ningú las còrria, sens precehir lo permís del batlle o son tinent, baix pena de cinquanta y nou sous, essent lo ters per S. Exª. y lo restant per lo batlle, o son tinent en ausència o falta de aquell.....59 s.

La mateixa pena deurà pagar, y lo dany als vehi ns, lo amo de la fumera en la qual se posarà foch per causa de no aver-la netejada de la sutja eo estalsi.

48. Que ningú pugua introduhir dintre la present vila y son terme carn de la que se mata fora de ell, baix pena de deu sous y la carn perduda, essent lo ters de la pena per S. Exª. y lo restant per los mostasafs.....10 s.

49. Que sempre y quant se demanaran prohòmens per a fer alguna declaració, tant en orde a posar fitas com per estimar terras y altres cosas semblants, se dèguia donar de salari a cada un de ells, deu sous; y sobre la elecció y demés tocant a prohòmens, se deurà estar en lo que mana S. Exª. en lo últim privilegi o orde, expedit en lo any 1759, que se encontra en lo arxiu d'este Comú.

Ordinacions sobre lo concernent a ayguas

50. Que qualsevol que tocarà la aygua de la presa de la vila en amunt, y així mateix romprà la presa y sèquia de la bassa de la vila en amunt, càyguia per cada vegada en la pena de quaranta sous, essent lo ters per S. Exª. y los restants dos tersos pels mostasafs.....40 s.

51. Que ningú pugua tocar o pèndrer la aygua de altre mentres està regant, y vèia dita aygua regida per los mostasafs, baix la pena per cada vegada de sinch sous, essent lo ters per S. Exª. y los dos tersos per los mostasafs.....5 s.

52. Que ningú pugua fer entrar algun gènere de bestiar menut a la sèquia de la bassa de la vila fins a la presa, baix la pena per cada vegada de quaranta sous, essent lo ters per S. Exª. y los dos tersos per los mostasafs.....40 s.

53. Que ningú pugua fer passar, ni pasturar, bovina en la sèquia de la presa de la bassa de la vila, tant de la presa en amunt com de dita presa en avall, y qui en açò

contravindrà pagarà de pena vint sous, per cada cap, essent lo ters per S. Exª. y lo restant per los mostasafs.....20 s.

54. Que ningú pugua fer entrar tossinos, tant dins los abeuradors com des de estos fins a la presa de la bassa de la vila, ni en la mateixa pressa, y qui contravindrà en açò, per cada vegada y per cada cap, pagarà la pena de deu sous, lo ters per S. Exª. y los dos tersos per los mostasafs.....10 s.

55. Que ningú pugua abeurar los bous en los abeuradors de la vila, baix pena de deu sous per cada vegada, essent lo ters per S. Exª. y los dos tersos per los mostasafs.....10 s.

56. Que ningú pugua rentar robas, verduras, pescas, ni altres cosas, ni fer brutícias, així en la font com en los abeuradors de la vila, incidint en cas de contrafacció, en la pena de deu sous, pertanyent lo ters a S. Exª. y los dos tersos als mostasafs.....10 s.

57. Que ningú pugua trencar o desfer presas, reclosas o peixeras fetas per altre, en barranchs, torrents, fonts, o rius, ni tampoch sèquias, ni aviar o soltar bassas o anjups, en pena de vint sous per cada vegada, essent lo ters per sa S. Exª. y los dos tersos restants per lo duenyo de ditas cosas.....20 s.

58. Que ningú pugua passar, ni fer passar o entrar ab bestiar, tant gros com menut, per rechs, bassas ni presas, en pena de vint sous per cada vegada, essent lo ters per S. Exª. y los dos tersos per qui rebrà lo dany.....20 s.

59. Que ningú déixia la aygua girada a sa heretat pròpia, tant de nit com de dia, sinó és que vèia en alguna bassa, si que tindrà obligació de seguir-la y tornar-la a son principi, a no ser que lo Ajuntament tinga elegit ayguader per a cuydar de dita aygua, baix pena de deu sous per cada vegada que se contravindrà en açò, donant lo ters de dita pena a S. Exª. y los dos tersos a aquell que rebrà lo dany.....10 s.

60. Que ningú pugua tirar aygua, orins ni brutícias als carrers o plassas de la present vila, baix pena de pagar lo dany a aquell que lo rebrà y per cada vegada, sinch sous, lo ters dels quals serà per S. Exª. y los dos tersos restants per los mostasafs.....5 s.

61. Que ningú pugua fer, o fer fer rasas i aygüeras acostadas a terra de altre, que no dístian deu passas de esta, en pena per cada vegada, de quaranta sous, essent lo ters per S. Exª. y los dos restants per qui rebrà o podrà rebre, lo dany.....40 s.

62. Que qualsevol que regarà de la sèquia del molí, luego de haver acabat de regar, estarà obligat en haver de tornar la aygua a la sèquia, baix pena de deu sous per cada vegada que contrafarà en açò, essent lo ters per S. Exª. y los restants per lo arrendatari del molí.....10 s.

63. Que ningú pugua embassar cànems per torrents, barranchs o rius, en pena per cada vegada de quaranta sous, donant lo ters de dita pena a S. Exª. y los restants dos tersos als mostasafs.....40 s.

64. Que ningú pugua pescar per los rius del terme de la present vila per medi de cals, nous ni altres cosas danyosas a la salut pública, essent únicament permès lo pescar ab filats y altres instruments semblants, baix pena, per cada vegada, en cas de contravenció, de quaranta sous, essent lo ters de dita pena per S. Exª. y los dos tersos per los mostasafs.....40 s.

Ordinacions sobre lo tocant als bestiar

65. Que ningun pastor pugua portar destrals o algun altre instrument semblant per tallar algun gènere de rames de arbres, en pena per cada vegada, de vint sous, essent lo ters per S. Ex^a. y lo restant per qui rebrà lo dany.....20 s.

66. Que qualsevol cuyo bestiar, sia de la espècie que sia, escapsarà qualsevol gènere de cap de arbre, ara sia de figuera, pomera, morera, olivers, com de altres donzells, si lo cap que escapsaran serà principal, caurà en la pena de un sou; si mitjà de sis diners; y si inferior, de dos diners per cada cap de arbre y per cada vegada, lo ters de la qual pena serà per S. Exª. y lo demés serà per aquell que rebrà lo dany.....1 s...6 d....2 d.

67. Que ningú pugua fer anar lo bestiar menut sens esquellas, o que estas sian tapadas, baix pena per cada vegada de cinquanta y nou sous, y a més de assò, dèguia pagar lo dany que causarà aquell qui lo rebrà y la dita pena la pagarà a saber, lo ters a S. Exª., lo altre ters al acusador, y lo altre ters al mateix que rebrà lo dany, a no ser que este sia lo acusador, al qual en dit cas serviran per a ell los dos tersos.....59 s.

68. Que ningú pugua entrar ni fer entrar bestiar, així menut com gros, en alguna heretat inculta que estiga plantada de vinya, avellaners o altres arbres donzells, que no hāja deu anys que estigui sense conreu, en pena de quaranta sous per cada vegada, essent lo ters per S. Exª. y los dos tersos per lo dueny de la heretat.....40 s.

69. Que ningú pugua fer entrar de nit en la heretat de altre ningun gènere de bestiar, així s menut com gros, en pena de seixanta sous, essent lo ters per S. Exª., altre ters per lo acusador y lo altre ters per lo dueny de la heretat, al qual a més de assò haurà de satisfer lo dany li haurà causat.....60 s.

70. Que ningú pugua fer passar bestiar menut per rechs, presas ni bassas, en pena per cada vegada de quaranta sous, essent lo ters per S. Exª. y los dos tersos per qui serà lo dany.....40 s.

71. Que ningú pugua entrar, o fer entrar, bestiar algun, tant gros com menut, dins la devesa de Sant Joan del Codolà en pena per lo bestiar menut de cinquanta y nou sous y per lo bestiar gros de vint sous per cap y per cada vegada, essent lo ters per S. Exª. y los dos tersos per los procuradors o majorals de Sant Joan del Codolà tenint estos la obligació de fer executar dita pena y fer-se'n càrech en sos comptes de procuradors o majorals.....59 s....20 s.

72. Que ningú pugua fer entrar bestiar així s gros com menut, en alguna albereda, canyar o lloch a hont hi hāja vimeneras, baix pena per cada vegada de cinquanta y nou sous, essent lo ters per S. Exª. y lo restant per qui rebrà lo dany. Lo mateix se deu entendre en heretat sembrada.....59 s.

73. Que ningú pugua fer entrar bestiar menut entre las garbas, tant de blat com ordi, etc., ni tampoch en lo rostoll en lo qual eran las garbas, que no hāja dos dias que estas ne sian fora y així mateix que no pugan arroplegar-las, en pena, per cada vegada que contravindran en açò, de quaranta sous, donant lo ters S. Exª. y los dos tersos restants a aquell qui rebrà lo dany.....40 s.

74. Que ningú pugua fer entrar bestiar menut per los gorets, que no hājan passat tres dias de haver plogut; ni tampoch a las matinadas des de Sant Miquel de maig fins a Sant Miquel de setembre, que no sian tocadas las set horas del matí, baix pena per cada vegada de cinquanta y nou sous, essent lo ters per S. Exª. y los restants dos tersos per qui rebrà lo dany.....59 s.

75. Que ningú pugua fer entrar ningun gènere de bestiar menut en alguna plantada, en pena de cinquanta y nou sous per cada vegada, ab lo ben entès que si lo dit bestiar entra en las plantadas de avellaners en los mesos de novembre y de desembre, y en las

vinyas, los de dezembre y janer, sols pagarà de pena vint sous; no obstant, sempre deurà pagar lo dany que farà als arbres, com se disposa en altrás ordinacions, a més de las expressadas penas, de la qual serà lo ters per S. Exª. y lo demás per lo duenyo de la heretat.....59 s...20 s.

76. Que ningú puga fer entrar bestiar, y així mateix, que ningú puga donar llicència, perquè èntrie ninguna espècie de bestiar menut en las vinyas, encara que sian pròpias, mentres serà en ella la verema del delme, en pena de pagar lo dany se farà y cinquanta y nou sous quiscun que en assò faltará donant lo ters a S. Exª. y lo demás per lo arrendatari del delme y per lo acusador.....59 s.

77. Que ningú puga fer entrar ningun gènere de bestiar menut a las cultias des de Sant Miquel de setembre fins a Sant Joan de juny, ni prop las heras de bàrer mentres hi haurà algun renadiu, en pena de quaranta sous si serà de dia y lo doble si serà de nit, lo ters servirà per S. Exª. y lo restant per qui rebrà lo dany.....40 s.

78. Que ningú de la vila y terme puga cultiar tota la sua terra campa, a no ser que sols tinga una heretat de dos jornals, poch més o menos, sinó que a proporció de sa hazienda y a coneixement eo disposició dels regidors, dega deixar terra sens cultiar en què puga pasturar lo bestiar; altrament pagarà la pena de vint sous, lo ters servirà per S. Exª. y los dos restants per los mostasafs.....20 s.

79. Que ningú puga fer entrar averia de civada y bovina entre las garbas, fer-la pasturar per las cultias ni fer-la entrar per las plantadas, tant de vinya com de arbres doncells, en pena de vint sous per quiscuna vegada y per cada cap de averia, donant lo ters a S. Exª. y los dos tersos a qui rebrà lo dany.....20 s.

80. Que ningú puga fer entrar ninguna averia de civada, ni bovina, y així mateix, ninguna espècie de bestiar menut, per los marges de aquellas heretats que estan sembradas de qualsevol llavó que sia, fins que sian fora los feixos o garbes de allò que estarà sembrat, en pena de pagar lo dany y deu sous per cada cap que entrarà donant un ters a S. Exª. y los altres dos al amo de la heretat.....10 s.

81. Que ningú puga fer entrar tocinos entre las garbas, en las cultias, en las plantadas, ni en ninguna heretat de altre, en pena, per cada cap y per cada vegada, de deu sous, essent lo ters per S. Exª. y los dos tersos restants per qui rebrà lo dany.....10 s.

82. Que ningú puga deixar anar gossos solters per lo terme de la present vila, des del dia de Nostra Senyora d'agost fins lo dia de Tots Sants, baix pena de deu sous per cada vegada que se trobarà ningun gos solter, essent lo ters per S. Exª. y los restants dos tersos per lo acusador, havent de pagar així mateix, lo duenyo de dit gos, o gossos, lo dany en cas ne hãje, o hãjen ocasionat a aquell, o aquells, que lo hauran rebut.....10 s.

Ordinacions sobre danyar las personas en agenas heretats

83. Que ningú puga espigolar així· s blat com ordi y demás gra de espiga, que no hãja un dia que las garbas sian fora de la heretat o camp, baix pena de vint sous, essent lo ters per S. Exª. y los restants dos tersos per lo duenyo de las garbas.....20 s.

84. Que ningú puga entrar en heretat altri, o esbagotar ni espigolar en heretat plantada de avellaners sens precehir llicència de son duenyo, en pena per cada vegada de vint sous essent lo ters per S. Exª. y lo restant per qui rebrà lo dany.....20 s.

85. Que ningú pugui aplegar ni fer aplegar glans, tant de alzina com de roure, ni bàrrer-los en heretats de altre, sens precehir llicència de son dueny, baix pena per cada vegada de vint sous, essent lo ters per S. Exª. y los restants, junt ab las aglans cullidas, a favor de qui rebràlo dany.

Emperò, si és en bosch incult, sens bàrrer lo arbre, no incorrerà en pena alguna.....20 s.

86. Que ningú pugui tallar roures, alzinas ni pins, baix pena de dos sous y sis [diners] per cada un, si los talla de forcat en amunt; y de sinch sous si los talla a la soca, per cada un que tallarà si és arbre gros; essent lo ters per S. Exª. y los dos tersos per qui rebrà lo dany, tenint també lo dret de demanar lo dit arbre tallat a la soca, o son valor.....2 s.6..5 s.

87. Que ningú pugui pèndrer llenya de arrebasadas o axermadas de altri, ni menos pèndrer arbre algun que altre haje tallat en heretat pròpia, baix pena per cada vegada, de vint sous, essent lo ters en benefici de S. Exª. y los dos tersos per qui rebràlo dany y tenint este, a més de açò, lo dret per demanar lo arbre o llenya tallada, o son valor.....20 s.

88. Que ningú pugui cremar artigas o axermadas ni formigués, que no haje passat lo dia de Nostra. Senyora de agost, en pena de quaranta sous; lo ters per S. Exª. y lo restant per los regidors mostasafs.....40 s.

89. Que ningú per si, ni per interposada persona, pugui cullir alguna espècie de fruyta ni hortalissa que se fa en la hermita de Sant Joan del Codolà construïda en lo terme de la present vila, en pena de vint sous; servint lo ters per S. Exª. y lo restant per los procuradors o majorals de dita hermita, a fi de què ho distribuescan en obras de la mateixa hermita.....20 s.

90. Que ningú pugui tallar euras de la devesa de la hermita de Sant Joan del Codolà en pena de quaranta sous per cada eura que tallarà lo ters per S. Exª. y lo restant per los procuradors o majorals de dita hermita, en obs de la qual deuran aplicar-ho.....40 s.

91. Que ningú, per si, ni per altre, pugui fer rama, llenya ni formiguers en lo terme o devesa, que la Universitat y Comú de la present vila en dit nom té y poceheix en la montanya dita de Montsant, y en la part solana de ella, sens obtenir primerament la llicència dels regidors que vuy són, y per temps seran, de la present vila, en pena per cada vegada, de quaranta sous; essent lo ters per S. Exª. y lo restant per los regidors.....40 s.

92. Que ningú pugui tràurer per si, o per altre, aladas per las heras, marges ni camins; y així mateix, que no pugui desfer marges per buscar caragols, baix pena per cada vegada, de cinquanta sous; essent lo ters per S. Exª. y los dos per qui rebràlo dany.....50 s.

93. Que ningú pugui furta, robar o pèndrer algun gènere de fruytas, hortalissas ni llegums, encara que sia en cantitat diminuta, així en eretats closas com obertas, en pena de vint sous per cada vegada si és entre dia, però si és de nit, pagarà la pena doble, donant lo ters a S. Exª. y los dos tersos restants a aquell que rebràlo dany..... de dia, 20 s.. de nit, 40 s.

Ordinacions sobre camins

94. Que sempre y quant alguna pessa de terra o eretat no tindrà camí senyalat per entrar en ella, pugui lo dueny de la mateixa fer-se donar camí, lo qual ha de ser elegit

per los prohòmens del Comú de la present vila, per la part o puesto que menos dany se fàcia al duenyo de la eretat o pessa de terra per la qual ha de passar lo camí, pagant tot lo valor que judicaran dits prohòmens, los que han de ser pagats de son treball. Lo mateix se deu entèndrer en quant al pas de aygua.

95. Que ningú puga entrar en eretat de altre, pretenent fer camí, sens preceir llicència de son duenyo, baix pena de vint sous; essent lo ters per S. Exª. y lo restant pel duenyo de la eretat. Emperò aquell que per casualitat passarà sens fer dany, no incorrerà en pena alguna, encara que no sia cassador, y tant este com aquell, deurà pagar dita pena si cull o pren alguna cosa de la dita eretat.....20 s.

96. Que ningú puga formar alguna servitut de via, camí, aqueductos y altra espècie de servitut en terras o casas de altre sens obtenir primerament llicència de aquell contra qui se faran ditas servituts, en pena de vint sous per cada vegada; donant lo ters a S. Exª. y los dos tersos a aquell que rebràlo dany.....20 s.

97. Que si algú estarà en quaranta anys de pcessió de tenir algun camí vehinal, o de passar ab camí per heretat de altre, no puga ésser privat, ni molestat de tal passatge, a no ser que lo amo de aquella heretat tinga acte legítim o paper verídich que exprèssia lo contrari de tal servitut.

98. Que ningú puga formar portas, ni edificar prop de carrers públichs, ni camins reals, sens demanar antes lo permís al Ajuntament perquè este providèncie lo més convenient al bé públich del Comú; en pena de sinquanta y nou sous, que serviran a saber, lo un ters per S. Exª. y los dos, per dit Ajuntament.....59 s.

99. Que qualsevol que voldrà pretèndrer alguna pena o bany, dega clamar-se dintre deu dias naturals, que serà vist o sabut lo motiu o causa; y la pena deurà ser pagada o executada dins quinze dias jurídichs de estar intimada, y sinó no podrà cobrar-se dita pena; y si la acusació de tal bany se fa per tercera persona, deurà esta prestar son jurament, però si la fa lo mateix agraviat, deurà ésser cregut de sa sola paraula, ab la obligació de pagar la pena doble si prova ab testimonis lo contrari aquell de qui se pretèn la pena o bany.

100. Que sempre y quant per omissió culpable, contemplació o respectes humans, los mostasafs o aquells a qui tocarà no cuydaran se cumplesca lo que se disposa en las ordinacions pertanyents a la economia y política, y per falta de no cumplir-se, no executaran o no faran pagar las penas imposadas en cada una de ditas ordinacions, que dega lo batlle exigir de dits mostasafs, eo de aquells a qui tocarà la pena constarà en aquella ordinació que no faran cumplir, podent qualsevol individuo de la present vila instar al batlle per la execució de tal pena; lo ters de la qual serà per S. Exª. y lo restant, per aquell que instarà

D. Luis Antonio Fernández de Córdoba, Spínola y de la Cerda, duque de Medinazeli, de Feria, Segorve, Cardona y Alcalá; marqués de Priego y de Cogolludo, y cavallero del insigne orden del Toysón de Oro, del Real de San Genaro y del de Santiago. Gentilhombre de cámara de Su Magestad, su cavallerizo y ballestero mayor.

Haviendo visto las ordenanzas de mi villa de Cornudella que para el buen gobierno y bien público de sus moradores, ha formado el Ayuntamiento de ella, y contienen los cien capítulos, escritos en las diez y siete foxas antezedentes útiles, y atendiendo a que no perjudican en cosa alguna a mis regalías; vengo, en virtud del presente, en aprobarlas para que tengan en todas sus partes la debida observanzia y cumplimiento. Y mando que se tome razón de ellas en la contaduría mayor de mis

estados de Cardona, que reside en la ciudad de Barzelona. Dado en Madrid a seis de diziembre de mil setezientos sesenta y uno.

[Signatura i segell del duc]

Por mandato de S. Exª., D. Juan Baptista de Aguirre

Aprovación de ordenanzas para el gobierno de la villa de Cornudella.

En la contaduría mayor de los estados de Cardona y sus agregados, queda tomada la razón de las ordinaciones precedentes y del despacho de aprobación de S. Exª. en virtud de su mandato. Barzelona y enero, 4 de 1762.

D. Juan Antonio de Anues y Aguirre.

* * * * *

Privilegi del Juí de Prohoms

José Mas y Roger, por las autoridades apostólica y real, notario público de la villa de Cornudella, del condado de Prades, y arzobispado de Tarragona, y actuario de la curia de la baylía general de dicho condado, y de la ordinaria de dicha villa de Cornudella y otras del mismo condado.

Certifico, doy fe y verdadero testimonio como en el manual registro de los negocios pertenecientes a la dicha curia de la baylía general se halla, entre otros, una ordenanza despachada de parte del Excelentísimo Señor duque de Cardona, conde de Prades, mi señor, firmada de su mano, sellada con su sello y refrendada por su infrascrito secretario, cuyo tenor a la letra es el siguiente:

Don Luis Antonio Fernández de Córdoba, Spínola y la Cerda, duque de Medinaceli, Feria, Segorve, Cardona y Alcalá, marqués de Priego y de Cogolludo, cavallero del insigne orden del Toysón de Oro, del Real de San Genaro y del de Santiago, gentilhombre de cámara de Su Magestad, su cavallerizo y ballestero mayor. Haviéndome representado el síndico de mis villas y lugares del condado de Prades, del principado de Cataluña, que mis predecesores condes de Prades, los señores infantes de Aragón, don Ramón Berenguer y después don Pedro, su hermano, con su respective despachos ordenaron que las questões y controversias que se ofreciesen entre los vecinos de dichas villas y lugares, sobre carreras, aguas, linderos y términos, se determinasen y decidiesen sin processo, autos ni escritura, pero sí sinceramente y por juicio de prohombres del mismo pueblo donde ocurriese la cuestión, cuya representación acompaño con la auténtica despachada por el dicho infante don Pedro, refiriéndose anterior expedida por su hermano el infante don Ramón Berenguer, por la cual mandó que las dichas controversias se resolviesen en el modo y forma expresada y que así lo ordenava respecto de haver extendido que se admitieran por los ministros de justicia del dicho condado, escritos o instancias de apelaciones de las decisiones de los primeros jueces prohombres que havían sido nombrados en primera instancia, y mas que la parte que se querellase de ésta no pudiese apelar sino a un segundo juicio de otros distintos prohombres del mismo lugar donde tuvo principio la controversia, concluyendo en dicha representación tuviese por bien corregir algunos abusos que se havían introducido y confirmar dicha ordenanza. Considerando que dicho

authéntico despacho que se me ha presentado fue expedido en la villa de Falcet a los diez días de las kalendas del mes de abril del año de mil trescientos quarenta y tres, en cuyo tiempo no estava el condado tan poblado, antes mucho menos avecindado, y que por ésta o por otras razones, la providencia y ordenanza que en el se contiene se halla diminuta y poco explicada con su referencia a las cosas de que se originasen las qüestionones de los vecinos de sus poblaciones, pero no leerse otras que sobre carreras de fitas, de términos y de aguas provehiendo se resolviesen pro juicio de prohombres en el modo antedich,o sin admitir apelación o segunda instancia sinó de la misma manera, mediante segundos jueces y prohombres. Por cuyos motivos, y también porque me hallo informado que con el transcurso de tantos años se ha ofuscado la inteligencia propia de dichas voces y su verdadero significado, y de esta ignorancia se siguen algunos abusos y entre éstos, que las segundas instancias de dichos juicios las ha admitido por apelación el bayle general que tengo nombrado para la administración de justicia del predicho condado, lo que expresamente prohibió el despacho del infante don Pedro, refiriendo la havía también privado el del infante don Ramón Berenguer, que es el relato. Y atendiendo también a que para remover la apelación de cualquiera sentencia se perjudica al derecho de la parte en derogación de lo dispuesto en las leyes civiles y que en conseqüencia no fue la intención de dichos infantes condes de Prades que las declaraciones de los segundos prohombres en las qüestionones antedichas, hiciesen juzgado que removiese toda apelación, pues solamente la excluyeron de la decisión de los primeros jueces, ordenando la segunda en el mismo modo, para evitar y ahorrar a sus vasallos las costas de pleytos, pero no con el fin de perjudicar al que se sintiese gravado por no distinguir tampoco, ni proveher en el caso de que los dos no fuesen (como podría suceder) entre si conformes, y, finalmente, movido de la instancia expresada y del amor que me estimula a que dichos mis vasallos del condado de Prades experimenten una recta administración de justicia según ley y práctica, he venido y vengo en declarar la dicha ordenanza o privilegio en la forma siguiente:

Primeramente, que el juicio de prohombres no sea, ni se entienda, ni propase, más allá de una mera noción y cognición por medio de aquellos sujetos péritos que tengan a lo menos la edad de 40 años poco más o menos, nombrando uno por cada una de las partes, o de oficio, esto es, por el bayle y vecinos del lugar donde vertiese la qüestión y que estas declaren en la curia su juicio, y que después, a qualquiera de las dos partes que tuvieron la qüestión, le sea lícito pedir otros, y si alguna se negase, le nombre el mismo bayle y que los tales, por esta noción, no puedan cobrar más que diez reales de dieta, a cobrar de la parte que le huviere nombrado, sin que ni en la primera, ni segunda nominación hayan ni puedan declarar otra cosa que lo que conocieren y juzgaren en la dicha qüestión.

Otro sí, que siempre y cuando no fuesen conformes las dos precedentes declaraciones, devan acudir al bayle general en forma de apelación jurídica, admitiéndola éste en su juzgado en forma de derecho y según práctica, y quando fuesen conformes, executándose primero y oyendo sólo la apelación en el dicho devolutivo, si tuviese alguna de las partes que alegar y provar de nuevo contra lo declarado por dichos jueces o prohombres, ya fuese por escrituras authénticas o por otra qualquiera especie de prueba, concediendo para ésto una sola declaración.

Otro sí, que por conocimiento de fitas y términos, se entienda de fundos de particulares, pero no de linderos y confines de los términos de los lugares, porque no están comprendidos éstos en dicha ordenanza, la cual apruebo, confirmo y declaro en dicha forma y que así se despache, y de su despacho, o firmado de mi mano, sellado con el sello de mis armas y refrendado de don Juan Bautista Aguirre, mi secretario, se tomará la razón en mi contaduría mayor de esta corte y en la de mis estados de Cardona, que reside en la ciudad de Barcelona. Dado en Madrid, a quince de junio de mil setecientos cincuenta y nueve.

El duque

lugar del sello

Por mandato de su excelencia, don Juan Bautista Aguirre.

Confirmación de ordenanzas para que las villas y lugares del condado de Prades determinen sus autos, y por juicio de prohombres de los mismos pueblos, las cuestiones y controversias sobre carreras, aguas, linderos y términos, en la forma que se previene.

Tomóse la razón en la contaduría mayor de su excelencia. Madrid, diez y seis de junio de mil setecientos cincuenta y nueve.

Fernando Gozan

Tomóse la razón en la contaduría de los estados de Cardona, que reside en esta ciudad. Barcelona, julio, dos, de mil setecientos cincuenta y nueve.

Juan Antonio de Cavo

Don Juan Antonio de Añues y Aguirre

Como es de ver en dicho manual registro a que me refiero, y para que conste donde convenga, doy la presente certificación, que escribo de mano agena en dicha villa de Cornudella, a los tres días del mes de enero del año mil setecientos sesenta, y la cierro requerido por los señores regidores de dicha villa, signo y firmo.

En testimonio de verdad,

José Mas y Roger, notario y escribano predicho.